

KOLONIHAVEN

EN FILM OM NOGEN
GRØNLÆNDERE I DANMARK

EN FILM
AF
LISE ROOS

KLIP: MIKKEL BO
FOTO: SIMON PLUM dff
TONE: KENT ALLAN BECK

KOLONIHAVEN

- En film om nogen grønlændere i Danmark

For den gængse dansker er Grønland natur og problemer. Stor natur og store problemer.

Vi kender det fra fotos, artikler, politiske udtalelser, journalistiske reportager, digte, kort- og langfilm.

Stor natur og store problemer. Eller bare en af delene. Det er øjensynlig nok for os danskere at ryste i sjælen over den storladne natur eller ryste på hovedet over de problemfyldte grønlændere.

For naturligvis er naturfolk storladne og problemfyldte. Hvordan kan de være andet på baggrund af os småladne og uproblematiske danskere? Os kulturfolk?

Vi har jo skabt os selv i den nødvendige størrelse for at opnå den nødvendige standard for civiliserede mennesker.

Det giver os til gengæld lov til at beundre og hjælpe grønlændere. I samme åndedrag. Beundre dem for deres storladenhed. Ligesom vi beundrer isbjerge og fjeldtinder.

Og hjælpe dem i deres utilpassethed. Ligesom man hjælper et barn. Og det er måske således vi i virkeligheden opfatter grønlænderen: som et barn. Det rørende naturlige, som kan vække vore følelser - og det utilpassede, som vi kan hjælpe med at passe op.

Her kommer så Lise Roos' film "Kolonihaven" og vender vore forestillinger på hovedet.

Som jeg ser filmen lider hun hverken af idealistisk beundring eller overhængende trang til at hjælpe.

Hun viser os en række grønlændere i Danmark. De er ømme, kantede, humoristiske, alvorfulde, forvirrede, indsigtfulde - de er frem for alt forskellige, også i den måde de indoptager sider af det danske samfund - og alligevel bevarer tilknytningen til deres udgangspunkt: Kalaallit Nunaat. Menskenes land, dér langt mod nord, som er så mærkelig en blanding af provins og verdensdel.

"Mange danskere tror vi grønlændere føler at livet er lykkeligt", siger en af filmens personer, "men det er jo kun fordi vi er høflige".

"Alt det I elsker sætter I firkanter om", siger en anden og peger på hækkene omkring haverne.

"I Danmark behandler I de gamle som børn", siger en tredje, "omvendt i Grønland, der viser vi dem vores respekt".

Og en fjerde taler om sin yngste datter: "Hun er så lille endnu at hun ikke ved hun er grønlander".

"Kolonihaven" er fuld af den slags små, ømme visdomme, altid afleveret med en blanding af indsigt og høflighed, som kendetegner et kulturfolk.

Lise Roos' film kan være med til at omskrive vores billede af grønlanderne.

Som et kulturfolk, men i mange henseender med en anden kultur end vores.

Blandt andet i deres forhold til naturen, til aldrene, til livet og døden.

Og i hvilket andet kulturfolk er hverdagen ikke også fuld af problemer?

Sven Holm, *forfatter*

"AT VÆRE GRØNLÆNDER I DANMARK"

Ønsket i sin tid om at flytte til et såkaldt "fremmed" land, skyldtes bl.a. en udlængsel, der samtidig fremkaldte gode minder og følelser fra det, man oplevede som helt ung i det land.

Der er dog stadig noget i min sjæl og krop, der sidder urokkelig fast, og som stammer fra mine rødder.

Den beslutning jeg tog, da jeg vendte tilbage til Danmark, i en mere moden alder, skyldtes ikke mindst familiemæssige hensyn. Man byggede sin tilværelse op i en lille familie, og mens børnene voksede op, vænnede man sig til en ny tilværelse, der til dels blev skabt af de ændrede omgivelser.

På denne baggrund blev tanker om at være grønlander i Danmark forstærket; "at arbejde sammen med sine landsmænd på de sociale og kulturelle områder".

Jeg har altid bestræbt mig på at fremhæve vort grønlandske særpræg. Grønlanderne er anderledes end danskerne. Når man har hørt om danske forhold i forvejen, uden rigtig at kunne forestille sig, hvordan det er i virkeligheden, har man først senere kunnet skelne mellem, hvad der er godt og hvad der er mindre godt.

I de fleste tilfælde, troede vi i starten, når vi ikke opførte os som de danske, at der var noget helt forkert i det, vi gjorde. Da dette var noget, der var påduttet os som "kolonifolk", efter mange års fællesskab under samme stat, er det os, grønlandere, der må ændre det, selvom vejen til ligeberettigelse og forståelse mellem to vidt forskellige naturer er lang.

Jeg føler ikke, at arbejdet er spildt, og der er brug for samarbejde mellem grønlandere og danskere, hvis vi skal bygge bro vedr. de kulturelle og erhvervs-mæssige områder.

I begyndelsen af mit Danmarks ophold, undrede jeg mig meget over folks følsomhed overfor blodigt kød el. noget lignende, der skal tilberedes i køkkenet, noget som også foragede, når de så film el. billeder af fangst fra Grønland. Ved nærmere eftertanke fandt jeg dog ud af, at denne antipati, specielt for bybefolkningens vedkommende, skyldtes manglende kendskab til slagte-metoder i Danmark. Noget vore børn desværre heller ikke havde lejlighed til at opleve i dagens Danmark.

Når man kommer fra den nordlige polarkreds, er det også en underlig oplevelse at komme til skovområder, hvor træerne tager udsigten, og man fatter ikke, hvorfor træerne ikke skoves væk. Det har dog vist sig, at alle årstider har deres charme og den glæde deler jeg nu med danskerne. Ligeledes er det svært at forstå, at de udrydder naturblomster, som de kalder "ukrudt"! Idag vil jeg nødig undvære en avis om morgenen, eller noget andet, der er tillært.

Den såkaldte civilisation har mange sider, som jeg vil kalde hjælpeløshed - vi kommer meget ud for påbud, forbud, skilte m.m., hvor vi bliver forvænt, og ikke er i stand til at bruge vor egen sunde fornuft. Ligeså snart, vi ikke har opskrifter eller vejledninger er vi helt fortabte, og på denne baggrund er det en nødvendighed med uddannelser i forskellige retninger, hvad enten de er praktiske el. boglige, som de unge grønlandere heldigvis er godt i gang med.

Vi har opnået flere goder efter krigen, så som grønlandske nyhedsudsendelser, gudstjenester, radioteater og teater for grønlandere m.m., hvorved vi bl.a. kan forny vort sprog.

Endvidere er vi i stand til at samle os i foreninger og andre grønlandske former for samvær. Vi kan bruge mange flere muligheder, fra før den tid, jeg var hjemme i Grønland.

Det jeg kan konkludere er, at Danmarksopholdet for mit vedkommende gennem de mange år har været meget givende og udviklende. Når jeg ser det hele på afstand, er følelserne til det land, jeg kommer fra, meget stærke. Det gælder f.eks. forholdet til grønlandske artikler, bøger, digte, kunst, ja, sågar politik. Det man kan kalde; "at bruge andre øjne på afstand" til bedømmelse af, hvad mine landsmænd har udrettet, mens de har opholdt sig i Danmark.

"Det såkaldte fingerbøl" på pegefingern vil jeg ikke flytte til langfingern, som europæerne gør - det sidder fast, som det gjorde det på mine grønlandske "mødre" - det er vores kultursærpræg, og den praktiske lærdom, som jeg har arvet.

Julie Olsen

Julie Olsen er sagsbehandler i Pooq (Det grønlandske Rådgivningskontor) Ophold i Danmark første gang 1946-48.
Flytter endeligt til Danmark i 1953.
Julie Olsen er dansk gift og har 3 børn.

DE USYNLIGE GRØNLÆNDERE

- Om et ukendt hjørne af en dansk virkelighed

I 1986 flyttede jeg ud på Christianshavn, denne særprægede bydel, i København.

I løbet af sommeren oplevede jeg, at en bestemt gruppe mennesker var begyndt at figurere i mit daglige landskab. Grønlandere.

Grønlandere på godt og mindre godt. Naturligvis vidste jeg godt der boede grønlandere i Danmark, de befandt sig blot langt ude i min periferi, som mennesker vi havde et vist tilknytningsforhold til gennem vores århundred-årige lange kolonitid. Nogen man havde hørt om i skolen, set film om, læst bøger om osv. Men primært dog mest om dem der befandt sig hjemme hos sig selv på deres store kolde ø. Hvor de sejlede i kajaker, gik på sælfangst, var klædt i dyreskind, og boede i sådan nogle ishytter eller tørvehuse, hvor de allesammen sov nøgne ved siden af hinanden for at holde varmen. Eksotisk og spændende og langt, langt væk fra den verden jeg er vokset op i. Og så var der dem der var i Danmark, de havde i reglen mistet det eksotiske præg, og var derfor ikke særlig interessante, selvom de var ret genkendelige i deres fremtoning. Men jeg havde altså en yderst vag og udefineret fornemmelse af hvem de var som mennesker, og hvad de egentlig fordrev tiden med her på vore kanter.

Billedet er selvfølgelig meget firkantet og groft tegnet op, men alligevel måske nok så dækkende, hvis jeg skal tale om mit personlige engagement i disse menneskers eksistens i mit samfund.

Men eftersom de nu var dukket op i mit landskab på en mere krævende måde end tidligere så pirrede de osse min nysgerrighed. Bestod de virkelig mest af sådan en slags sociale tabere, evindeligt med en flaske i hånden, lidt forhutlede og meget gebrokkent talende dansk? Og hvem var så de andre man mødte på vej til eller fra...? I bussen, på cyklen, bag skranken eller på fødestuen? De første særdeles *synlige* der hvor de befandt sig i gadebilledet, de sidste mærkværdigt *usynlige* - på vej til eller fra...?

Det gik i hvert fald op for mig, at jeg ikke havde nogensomhelst egentlig viden om dem og deres forhold her i landet. Hvor mange de var, hvor de boede, hvad de beskæftigede sig med, udover de par stykker man kunne falde over nede på Christianshavns Torv. Og så alle dem man iøvrigt hørte om fra Kofoeds Skole, Christiania, Vesterbro osv.

Og som det så ofte går, når man har fået en tanke, så var der lige pludselig ingen ende på alle de grønlandere jeg mødte på min vej. Og jo mere synlige de blev jo mere spændende tegnede sig et ganske anderledes billede i mit hovede, end det jeg hidtil havde båret rundt på.

Jeg skal undlade at komme ind på alle de fordomme, jeg er stødt ind i på vejen, især fra dansk side - men dog osse i nogen grad fra grønlanderne selv. De taler for sig selv og fortæller oftest mere om dem der bærer rundt på dem, end om dem de er vendt imod!

Med min film "Kolonihaven - om nogen grønlandere i Danmark", har jeg ønsket at møde dem på deres egen boldgade, på deres præmisser, for at lytte til hvad de kunne fortælle i den sammenhæng.

Personerne i min film er et lille udsnit af de mange, mange grønlandere jeg undervejs er stødt ind i, på min opdagelsesrejse i vores fælles danske virkelighed. Det blev mere eller mindre tilfældigt dem, det kunne have været et helt andet udsnit, og med et helt andet resultat - for grønlanderne er jo, sjovt nok, lige så forskellige som alle andre mennesker på jordkloden. Den film jeg gennem flere år byggede op i hovedet er det ikke blevet. Og gudværeløvet for det, for den havde vel i sig, dybest set, et islæt af noget man kunne kalde de "omvendte fordomme"!

Det har været et pragtfuldt, overraskende og helt anderledes møde, end jeg nogensinde havde forestillet mig. Dels har jeg fået tilfredsstillet min nysgerrighed, og dels har jeg truffet en masse dejlige mennesker, gode kammerater, som både var underfundige, humoristiske - og alvorlige, når de skulle fortælle om hvordan man bevarer sin grønlandske sjæl i et så fremmedartet land som Danmark.

De har givet mig indblik i et hjørne af en ukendt dansk virkelighed, som jeg ikke tøver med at sammenligne med de hjørner andre af vore såkaldt "fremmede" er henvist til at leve i - her! Det eneste der adskiller de to former for "fremmede" er, at man ikke kan være bekendt at brokke sig overfor mennesker, man selv har koloniseret igennem flere århundreder. Dem må man enten ignorere, eller have skrækkelig ondt af, og så må de iøvrigt helst passe sig selv uden at fylde for meget i landskabet.

De har ikke brug for nogen af delene.

Nok er de grønlandere og nok kan de ikke ret godt skjule deres etniske tilhørsforhold, men grundlæggende har de og vi så meget tilfælles, at det vel nok kunne gå an, at tage hul på den dialog der aldrig rigtig er ført til bunds mellem de koloniserede og deres venlige men autoritære prædikanter - fra engang langt tilbage i tidernes morgen.

Lise Roos

GRØNLÆNDERNE I DANMARK

- nogle facts

Det kan ikke gøres op præcis, hvor mange grønlandere, der er i Danmark. Grønlanderne er danske statsborgere og registreres som sådan i Danmark. I folkeregistret kan man se oplysning om fødested, - men også mange danskere er født i Grønland, og omvendt er mange etniske grønlandere født i Danmark. Der findes imidlertid en rimelig aktuel beregning (1986), der opgør et tilnærmelsesvist tal på 6.000.

I den danske befolkning er der et indtryk af, at grønlanderne er en befolkningsgruppe i Danmark, der er plaget af problemer. Men vi har tværtimod grund til at mene, at langt hovedparten af de 6.000 grønlandere i Danmark er fastboende, der - spredt ud over hele landet - lever et ganske almindeligt liv med de sorger og glæder, der er at høste i dagens Danmark.

Blandt disse fastboende grønlandere er der er rigt foreningsliv. I 1988 registrerede Danmarks-kontoret 19 foreninger, heraf 15 hjemstavnsforeninger, 2 sportsforeninger og 2 kvindeforeninger. Dertil kommer de grønlandske partiers lokale afdelinger i Danmark, samt de uddannelsessøgendes organisationer.

Dette foreningsliv udfolder sig ikke mindst i forbindelse med de 4 Grønlanderhuse i Danmark, og for hjemstavnsforeningernes vedkommende holdes dette sammen af Fællesforeningen INUIT, som også står for nogle store, årligt tilbagevendende landsdækkende arrangementer ("Julehilsen til Grønland", eet stort sangstævne m.m.).

Hjemmestyrets opbakning til grønlandske borgere i Danmark udgår fra de 4 Grønlanderhuse i København, Århus, Aalborg og Odense. Her er vejledning af de uddannelsessøgende, her er åbne rådgivninger, og herfra etableres fra 1. januar 1991 samarbejde til kommunale og amtskommunale myndigheder.

Af de ca. 6.000 er ca. 500 uddannelsessøgende, hvortil kommer grupper på kortere uddannelsesophold. Der er også løbende godt 200 grønlandere, der opholder sig her med henblik på forskellige former for behandling, specialundervisning m.v. Hertil er også henregnet dem, som nedsendes af det grønlandske retssystem til indsættelse i danske anstalter. Men langt over halvdelen af disse ca. 200, der opholder sig mere eller mindre permanent i Danmark, er vidtgående fysisk eller psykisk handicappede mennesker, der bor på specialinstitutioner, og der modtager relevante behandlings- og undervisningstilbud.

Naturligvis er der fastboende grønlandere, der er plaget af forskellige sociale problemer, og de, der er mest plagede, er også iøjnefaldende og kommer på den måde let til at tegne billedet af grønlandere i Danmark.

Men er der så mange af dem? Spørger man i Grønlanderhusene, i det grønlandske rådgivningskontor POOQ, i Danmarkskontoret, altså hos dem med de tætteste kontakter, er svaret et klart nej.

Men ligesom vi ikke ved, præcis hvor mange grønlandere, der opholder sig i Danmark, sådan ved vi heller ikke, hvor mange af de fastboende grønlandere der gør brug af det danske bistandssystem. Den beskyttelse, der omgærder de offentlige registre, forhindrer os i at få denne viden. Vi kan se af nogle specielle opgørelser, der er lavet for socialvæsenet i København, at personer født i Grønland er overrepræsenterede blandt brugerne i forhold til personer født i Danmark. Men her kan være tale om særlige storbyfænomener, - man ved, at dette også gælder mange indvandrergrupper - for "de fremmede" kommer næsten altid sidst i køerne efter boliger, efter arbejde o.s.v.

Vi er glade for Lise Roos' film, der vender opmærksomheden fra de få, der tegner de tunge problemer, til de mange, der i ubemærkethed tackler egne og andres problemer, - og dem, der er interesserede i at vide mere om Grønland og grønlandere i Danmark, kan vi henvise til Grønlanderhusene og til Hjemmestyrets Danmarkskontor.

Hans Jakob Helms
Kontorchef
Hjemmestyrets
Danmarkskontor

Med tak til de medvirkende

Pauline Lomholt
Frederik Nielsen
Margit Skifte
Ludvig Kristensen
Antoinette Kristensen
Ole Berglund
Nikoline Mortensen
Hendrik Abelsen
Stine Josenios
Ane Marie Danielsen
Emilie Nielsen
Tabitte Larsen
Karoline Olsen

Samt til alle de mange andre
der har hjulpet til undervejs.

MANUS OG INSTRUKTION: LISE ROOS. KLIP: MIKKEL BO
FOTO: SIMON PLUM dff. TONE: KENT ALLAN BECK
FOTOASS: BIRGER BOHM dff, CLAUD ROSENLOV JENSEN dff.
INSTRUKTORASS: JULIANE LANGE, JAN STEFFENSEN.
PRODUKTIONSLEDER: THOMAS LUND
PRODUKTIONSASS: TONY CASTLE. SPEAK: BODIL UDSEN

**PRODUCERET FOR STATENS FILMCENTRAL OG DANMARKS RADIO AF FILM
& LYD ApS MED STØTTE FRA GRØNLANDS HJEMMESTYRE, EGMONT FONDEN,
N.A.P.A., NUUK KOMMUNE, FOLKETINGETS GRØNLANDSFOND, NUNA FONDEN,
BIKUBENFONDEN, SULISARTUT HØJSKOLIAT, HELSINGØR KOMMUNE,
JUMMANNAQ KOMMUNE, QAQORTOQ KOMMUNE, NUKA-TEK, RANK XEROX'
GRØNLANDSFOND, BRUGSFØRENINGSBEVÆGELSENS STØTTEFOND,
FREDERIKSHAVN KOMMUNE.**

UDLEJNING: STATENS FILMCENTRAL

Plakat og pjece udgivet af Statens Filmcentral. 1990. Produktion N.T. Produktions